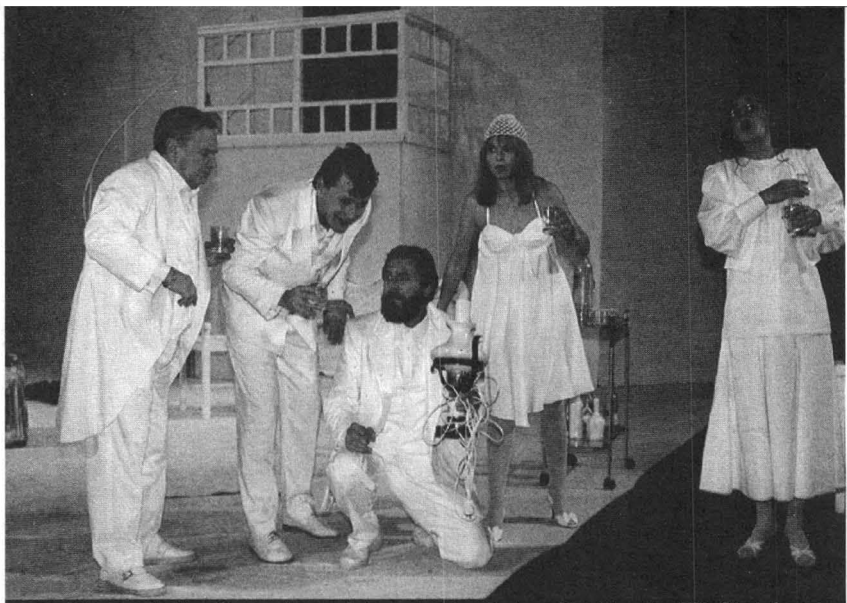

EXAMENUL COMEDIEI

COMEDIE PE ÎNTUNERIC de Peter Shaffer. Traducerea: Dorin Dron • **TEATRUL NAȚIONAL DIN CLUJ-NAPOCA** • Data reprezentăției: 21 septembrie 1996 • Regia: Theodor Cristian Popescu • Scenografia: Horațiu Mihaiu • Distribuția: Cornel Răileanu (Brindsley Miller), Ileana Negru (Carol Melkett), Viorica Mischilea (Miss Furnival), Ion Marian (Colonelul Melkett), Nicu Mihoc (Harold Gorringer), Emilian Belcin (Schuppanzich), Cristina Pardanschi (Clea), Victor Nicolae (Georg Bamberger).

Moment din Comedie pe întuneric de Peter Shaffer la TN Cluj (regia: Theodor Cristian Popescu)

Într-un articol cu caracter programatic destinat a prefața stagiunea 1939/1940 a Teatrului Național din București, Camil Petrescu, pe atunci director, observa cu îndreptățire că o asemenea instituție nu poate fi socotită „o întreprindere pentru amuzarea spectatorilor puțin obosiți sau vag blazați”, dar nici „o întreprindere sumbră pentru procurat unele senzații tari celor dispuși să urmărească peripeții palpitante și conflicte naiv încălcate”. Repertoriul unui Teatru Național trebuie să fie expresia „voinței de artă”, sintagmă prin care scriitorul desemna o condiție **sine qua non** atât pentru creator, cât și pentru spectatori. În cazul acestora din urmă, mult prea obișnuiți ca scena să vină să-i caute, „voința de artă” e cea care la determină și condiționează efortul spre comuniune.

Oferind la început de stagiune piesa lui Peter Shaffer **Comedie pe întuneric**, Teatrul Național din Cluj-Napoca dă semne că vrea să stimuleze ceva mai impetuos voința de artă a spectatorilor, propunându-le un text gândit și compus cu meșteșug, cu inteligență și o apreciabilă știință a trucurilor, cu o abilitate organizare a situațiilor comice, elemente ce constituie sarea și piperul oricărei comedii. Invitând publicul „să lase actualitățile și serialele”, satisfăcându-i dorința firească de destindere, Naționalul clujean nu a făcut în fond nici o concesie, pentru că divertismentul de bună calitate intră și el în zona esteticului. **Comedie pe întuneric**, deși este departe de profunzimea, de bogăția de simboluri ce se nasc din meditația asupra timpului în **Vânătoarea regală a soarelui** sau de complexitatea psihologică din **Equus** și cu toate că nu dă ocazia unei montări de anvergură precum **Amadeus**, e un text, cum se zice, „spumos”, de cele mai multe ori scriitor, deopotrivă caustic, fără străluciri calpe. Mecanismul conflictual e declanșat în specificul

comediei de salon, umorul e, la o repede aruncătură de ochi, mai curând de esență franțuzească decât insulară. El facilitează, printr-o abilitate potențare a comicului de situație, o incizie în intimitatea defectelor morale, a falsităților și oportunităților unor personaje a căror substanță e iluminată, în chip paradoxal, de întunericul provocat accidental de o buclucășă dar și catastrofică până de curent ce pune stăpânire pe locuința unui sculptor aspirant la gloria universală.

Apropiindu-se de text, tânărul regizor Theodor Cristian Popescu, altfel extrem de solicitat în vremea din urmă și semnatar al unor producții de valori cât se poate de diferite, s-a autosupus la examenul comediei, gen pe care nu l-a mai încercat în cei trei ani de carieră altfel bine garnisiți cu spectacole, premii, succese, dar și căderi răsunătoare. În construirea spectacolului său, Theodor Cristian Popescu a pornit de la enunțul „comedia începe întotdeauna ca o dramă și sfârșește ca o tragedie”, pe care a căutat să-l argumenteze ținând cont de realitatea că expresia comică trebuie identificată în datele subiectului, în umorul provenit din insolitul unor situații și caractere. Formula de spectacol e, de această dată, rodul concepției potrivit căreia convenția scenică se cuvine să preia convenția textului și să o exploateze fără ambiția identificării unor suprateme regizorale, ci prin valorizarea disponibilităților comice ale interpreților. În acest demers i-a stat alături scenograful Horațiu Mihaiu care, producând raționamentul că „dacă noaptea toate pisicile sunt negre, atunci în beznă toate ar putea fi albe”, a imaginat decorul, costumele și obiectele de recuzită eminate în alb, întunericul găsindu-și echivalentul printr-o iluminare puternică a spațiului de joc, iar scânteile de lumină fiind sugerate printr-o semnificativă diminuare a eclajului.

Aș minți dacă aș spune că insolitul și aspectul pitoresc al situațiilor s-au înfățișat în seara premierei într-un ansamblu ritmat fără cusur. Turația mecanismului comic nu era (încă?) perfect reglată, adecvarea vitezelor suferă (încă) de o insuficientă ajustare, inventivitatea replicii era solicitată pe alocuri să suplinească absența unor propuneri regizorale ori actoricești. E un fel de cumpătare ardelenescă în acest spectacol făcut de un bucureștean, cumpătare ce se cuvine să fie supusă unor reevaluări pentru ca montarea să atingă voltajul comic optim. Lucrurile pornesc bine, dau semne că sunt abili proiectate, că ascund suficient spirit ludic, dar la un moment dat rezolvările situațiilor comice se cam repetă. Nici jocul actoricesc nu are (încă) grăunțele de nebulie ce i-ar conferi întregului coerența necesară. Obțin totuși necondiționat creditul spectatorilor Cornel Răileanu și Nicu Mihoc, ambii izbutind să ne prindă în jocul lor atașat și funambulesc; e amuzant, prin modul grotesc în care subliniază automatismul de comportament al personajului, Ion Marian; e, până la un punct, captivantă evoluția Vioricăi Mischilea; intră parcă „din zbor” în pielea personajului Cristina Pardanschi, în vreme ce Ileana Negru, Emilian Belcin și Victor Nicolae au apariții comune care, în cazul primilor doi menționați, mai suportă unele sporuri de precizie.

Examenul comediei e trecut așadar de Theodor Cristian Popescu printr-un spectacol care depășește limitele montării „de serviciu”. Dar îi e limpede atât cronicarului, cât și – sunt convins – regizorului, dotat de altminteri cu un spirit critic și o putere de autoevaluare mai rar întâlnite la colegii lui de generație, că mai este ceva de muncit până la obținerea notei maxime.

MIRCEA MORARIU

PREMIERĂ DE VARĂ